

Vergroten de leesvaardigheid en het leesplezier van kinderen met leesproblemen als zij rijke teksten aangeboden krijgen?

Beantwoord door Illa Carrión Braakman en Alexander Krepel (antwoordspecialisten) en Merel de Wit (kennismakelaar Kennisrotonde)

28 april 2025

KR. 2394

Kort antwoord

Rijke teksten kunnen de leesvaardigheid en het leesplezier van kinderen met leesproblemen vergroten, onder de juiste omstandigheden. Kinderen met leesproblemen vergroten hun leesvaardigheid door het lezen van uitdagende rijke teksten, boven het niveau, als zij dit onder de juiste begeleiding doen. Naast begeleid lezen blijkt óók zelfstandig vrijetijdslezen van kinderboeken waardevol. Het is hierbij wenselijk dat zwakke lezers begeleiding krijgen bij het zoeken van een boek dat aansluit bij de interesse van het kind en begeleiding krijgen om 'in' het boek te komen (bijvoorbeeld door een stukje samen te lezen). Tot slot bevordert een rijke leescontext, bijvoorbeeld met actieve werkwoorden en verrijkende bijvoeglijk naamwoorden (die meer context bieden), mogelijk ook het leesplezier en de leesmotivatie van kinderen met leesproblemen.

Antwoord

Rijke teksten bevatten een gevarieerd woorden aanbod, inclusief verbindingswoorden en laagfrequente woorden die alleen voorkomen in specifieke contexten (Kennisrotonde, 2024). Ze wekken verbeelding, emotie of nieuwsgierigheid bij de lezer op. Rijke teksten zijn authentieke en onaangepaste teksten van buiten het klaslokaal, zoals kinderboeken en krantenartikelen (Berardo, 2006; May et al., 2023). Binnen het onderwijs vind je rijke teksten vooral in verhalende boeken en sets van samenhangende teksten (Van Koeven & Smits, 2021). Aangepaste teksten die in schoolmethodes worden gebruikt, kunnen versimpeld zijn en een minder rijke context en gevarieerd woorden aanbod bevatten (Houtveen et al. 2012).

Het is bekend dat het lezen van rijke teksten een positieve invloed heeft op de taalvaardigheid van leerlingen in het basisonderwijs (Kennisrotonde, 2024). Geldt dit ook voor leerlingen die moeite hebben met lezen, voor wie zulke teksten mogelijk lastig zijn en die lezen mogelijk minder plezierig vinden (Polychroni et al., 2006)? Voor dit antwoord baseren we ons op studies over leerlingen die leesproblemen ervaren om verschillende

redenen, zoals (een familiaal risico op) dyslexie, taalontwikkelingsstoornis, ADHD en algemene (leer)achterstanden.

Hieronder lichten wij toe waarom rijke teksten de leesvaardigheid en het leesplezier van kinderen met leesproblemen kunnen vergróten, op welke manier en onder welke omstandigheden.

Rijke teksten met voldoende uitdaging zijn goed voor leesvaardigheid, onder de juiste begeleiding

Kinderen met leesproblemen krijgen in het Nederlandse onderwijs vaak eenvoudige teksten te lezen (Houtveen et al., 2012). Maar er zijn voordelen van het lezen van meer uitdagende teksten. Door steeds teksten te lezen die boven het niveau van de leerling liggen, verbetert de leesvaardigheid meer dan door het lezen van (te) makkelijke teksten. Rijke teksten lijken net zo goed leesbaar voor leerlingen met leesproblemen als versimpelde verarmde teksten, zo blijkt uit onderzoek naar oudere leerlingen in het voortgezet onderwijs met dyslexie en overige leesproblemen (Reichenberg, 2013). Vergelijkbaar onderzoek voor leerlingen in de basisschoolleeftijd ontbreekt echter.

Het is hierbij wel belangrijk dat kinderen met leesproblemen bij deze uitdagende teksten de juiste begeleiding ontvangen (Houtveen et al., 2012; Stahl et al., 2005; Brown et al., 2018). Deze begeleiding kan zowel bestaan uit duo-lezen met leeftijdsgenootjes met een hoge leesvaardigheid (Brown et al., 2018), als uit begeleiding van de leerkracht of volwassen tutor (Stahl et al., 2005; Houtveen et al., 2012). Ook van het lezen van kinderboeken onder begeleiding van hun ouders, plukken kinderen later de vruchten. Dit blijkt onder andere uit een studie onder kinderen met een familiaal risico op dyslexie. Kinderen die op jonge leeftijd vaker samen met hun ouders boeken lezen, ontwikkelen later in groep 4 minder vaak leesproblemen (Eklund et al., 2013).

Naast begeleid lezen is óók zelfstandig vrijetijdslezen waardevol, zoals blijkt uit een meta-analyse naar de impact van vrijetijdslezen op de leesontwikkeling van kinderen (Mol & Bus, 2011). Zwakke lezers boeken dan in vergelijking met gemiddelde lezers zelfs meer vooruitgang in basisleesvaardigheden. Vooral het lezen van hele boeken in de vrije tijd bevordert de leesvaardigheid (Torppa et al., 2020). Het is hierbij wel van belang dat zwakke lezers begeleiding krijgen bij het zoeken van een boek dat aansluit op de interesse van het kind en begeleiding krijgen om 'in' het boek te komen (bijvoorbeeld door een stukje samen te lezen). Dit soort begeleiding kan geboden worden door bibliotheekpersoneel, ouders en leerkrachten. De conclusies uit dit Finse onderzoek komen overeen met een Amerikaanse studie, waarin bovenbouwleerlingen met leesproblemen opgedeeld in verschillende condities (Block et al., 2009). De leerlingen boekten het meeste vooruitgang in leesbegrip, een specifiek onderdeel van leesvaardigheid, wanneer ze werden gemotiveerd om minimaal 15-20 minuten per dag een kinderboek te lezen dat ze zelf (onder begeleiding) hadden gekozen en waarbij de leerkracht eventuele ondersteuning bood. Ze boekten minder vooruitgang wanneer ze in plaats daarvan werkten uit schoolmethodes.

Verhalende boeken kunnen het leesbegrip van (zwakke) lezers bevorderen. Voor leerlingen met leesproblemen is de context een hulpmiddel bij het lezen. Levendige teksten waarbij veel gebruik wordt gemaakt van actieve werkwoorden, verrijkende bijvoeglijk naamwoorden (die meer context bieden) en onverwachte gebeurtenissen zorgen voor een beter leesbegrip van de tekst (Beike et al., 2012), blijkt uit een studie naar leerlingen met ADHD en overige leerlingen met (risico op) leesproblemen in de bovenbouw van het basisonderwijs. Ook in het voortgezet onderwijs zijn positieve effecten gevonden van een rijke context op leesbegrip. Leerlingen in het voortgezet onderwijs met verschillende gradaties van (Nederlandse) taalvaardigheid lezen een tekst vloeiender en begrijpen deze beter als een tekst veel verbindingswoorden bevat (daarom, bovendien) en zinnen op regels laat doorlopen in plaats van dat elke zin op een nieuwe regel bevat (Van Silfhout et al., 2014). Het lijkt er namelijk op dat zo'n 'rijkere' tekst minder vereist van het werkgeheugen van leerlingen.

Een rijke leescontext mogelijk bevorderend voor leesplezier

Over de mate waarin rijke teksten het leesplezier van (zwakke) lezers kan bevorderen, is weinig bekend. Er is wel onderzoek gedaan naar het lezen van verhalende boeken (die een rijke leescontext hebben) en leesmotivatie. Leesplezier is nauw verwant aan intrinsieke leesmotivatie (zie Van Steensel & Van den Eijnden, 2022). Het lezen van kinderboeken bevorderlijk is voor de intrinsieke leesmotivatie, mits leerlingen al een basaal niveau van leesvaardigheid hebben (Soemer & Schiefele, 2018).

Rijke teksten hoeven niet alleen tekstueel van aard te zijn; visuele en interactieve elementen kunnen eveneens bijdragen aan een rijke leeservaring. Bepaalde visuele en interactieve elementen in (digitale) boeken kunnen leesmotivatie bevorderen van leerlingen met dyslexie, zoals plaatjes die de bijbehorende tekst illustreren. Dit blijkt uit literatuuronderzoek naar karakteristieken van digitale boeken (Dwijayanti et al., 2021). Onbelangrijke of overbodige geanimeerde woorden en plaatjes kunnen echter afleiden en verkleinen de leesmotivatie, met name bij leerlingen met dyslexie. Leerlingen met dyslexie kunnen verder baat hebben bij het lezen van digitale boeken op een kleiner beeldscherm en met grotere letterafstand (Kennisrotonde, 2019).

Geraadpleegde bronnen

Beike, S. M., & Zentall, S. S. (2012). "The snake raised its head": Content novelty alters the reading performance of students at risk for reading disabilities and ADHD. *Journal of Educational Psychology*, 104(3), 529.

Berardo, S. A. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix*, 6(2).

Block, C. C., Parris, S. R., Reed, K. L., Whiteley, C. S., & Cleveland, M. D. (2009). Instructional approaches that significantly increase reading comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 101(2), 262.

Brown, L. T., Mohr, K. A., Wilcox, B. R., & Barrett, T. S. (2018). The effects of dyad reading and text difficulty on third-graders' reading achievement. *The Journal of Educational Research*, 111(5), 541-553.

Dwijayanti, H., & Sihombing, R. M. (2021, December). The Role of Digital Books in Increasing Reading Motivation among Children with Dyslexia. In *ICON ARCADE 2021: The 2nd International Conference on Art, Craft, Culture and Design* (pp. 509-515). Atlantis Press.

Eklund, K. M., Torppa, M., & Lyytinen, H. (2013). Predicting reading disability: Early cognitive risk and protective factors. *Dyslexia*, 19(1), 1-10.

Houtveen, A. A. M., Brokamp, S. K., & Smits, A. E. H. (2012). Lezen, lezen, lezen! Achtergrond en evaluatie van het LeesInterventie-project voor scholen met een totaalaanpak (LIST). Hogeschool Utrecht: Kenniscentrum Educatie.

Kennisrotonde (2019). Is het waar dat leerlingen met dyslexie in de onderbouw van het voortgezet onderwijs teksten sneller en accurater lezen met een groter beeldscherm dan met een kleiner beeldscherm? [KR. 716]

Kennisrotonde (2024). Wat is de invloed van rijke taal en rijke teksten op de taalvaardigheden van basisschoolleerlingen? [KR. 2050]

May, H., Strong, J. Z., & Walpole, S. (2023). The effects of bookworms literacy curriculum on student achievement in grades 2-5. *Scientific Studies of Reading*, 1-24.

Mol, S., & Bus, A. (2011). Lezen loont een leven lang: De rol van vrijetijdslezen in de taal-en leesontwikkeling van kinderen en jongeren. *Levende Talen Tijdschrift*, 12(3), 3-15.

Polychroni, F., Koukoura, K., & Anagnostou, I. (2006). Academic self-concept, reading attitudes and approaches to learning of children with dyslexia: Do they differ from their peers?. *European Journal of Special Needs Education*, 21(4), 415-430.

Reichenberg, M. (2013). Are "reader-friendly" texts always better?. *IARTEM e-Journal*, 5(2), 64-84.

Soemer, A., & Schiefele, U. (2018). Reading amount as a mediator between intrinsic reading motivation and reading comprehension in the early elementary grades. *Learning and Individual Differences*, 67, 1-11.

Stahl, S. A., & Heubach, K. M. (2005). Fluency-oriented reading instruction. *Journal of Literacy Research*, 37(1), 25-60.

Torppa, M., Niemi, P., Vasalampi, K., Lerkkanen, M. K., Tolvanen, A., & Poikkeus, A. M. (2020). Leisure reading (but not any kind) and reading comprehension support each other - A longitudinal study across grades 1 and 9. *Child Development*, 91(3), 876-900.

Van Koeven, B. H., & Smits, A. E. H. (2022). *Rijke taal: Taaldidactiek voor het basisonderwijs*. Uitgeverij Boom.

Van Silfhout, G., Evers-Vermeul, J., Mak, W. M., & Sanders, T. J. (2014). Connectives and layout as processing signals: How textual features affect students' processing and text representation. *Journal of Educational Psychology*, 106(4), 1036.

Van Steensel, R. & Van den Eijnden, J. (2022). *Leesmotivatie bevorderen in het primair onderwijs*. Onderwijskennis.nl (NRO). <https://www.onderwijskennis.nl/node/3009>

Over deze vraag

Opgesteld door: Illa Carrión Braakman en Alexander Krepel (antwoordspecialisten), Merel de Wit (kennismakelaar Kennisrotonde)

Geraadpleegde expert: Dr. Anneke Smits, lector bij Hogeschool Windesheim en coauteur 'Rijke taal: Taaldidactiek voor het basisonderwijs'

Vraagsteller: Adviseur Educatie

Onderwijssector: primair onderwijs, voortgezet onderwijs

Trefwoorden: rijke teksten, leesproblemen, leesvaardigheid, leesplezier

Referentie: Kennisrotonde. (2024). *Vergroten de leesvaardigheid en het leesplezier van kinderen met leesproblemen als zij rijke teksten aangeboden krijgen in plaats van verarmde teksten?* (KR. 2394)

Dit antwoord is gepubliceerd op [Kennisrotonde.nl](https://www.onderwijskennis.nl). De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een onderdeel van het NRO.